

Nr 16.

Ankom till riksdagens kansli den 26 april 1922 kl. 12 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 26 kap. 4 § byggningsbalken.

Genom en den 3 februari 1922 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 48, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda utdrag av i statsrådet och lagrådet hållna protokoll, föreslagit riksdagen att antaga här nedan omförmälda förslag till lag om ändrad lydelse av 26 kap. 4 § byggningsbalken.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för ifrågavarande förslag, får utskottet hänvisa till propositionen.

Såsom föredragande departementschefen erinrat, har riksdagen i skrivelse den 20 mars 1901 (nr 28) anhållit, att Kungl. Maj:t täcktes låta utarbета och för riksdagen framlägga förslag till lag om ändring i 26 kapitlet 4 § byggningsbalken i syfte att behovet av tillräckliga och lämpliga lokaler för häradsrätternas sammanträden måtte varda på tillfredsställande sätt tillgodosett. Uti nu ifrågavarande proposition har för riksdagen framlagts resultatet av en i angivna syfte företagen omarbetning av berörda lagrum. De föreslagna bestämmelserna innebära i två hänseenden avvikelser från nu gällande rätt. Dels hava de äldre stadgandena, att tingshus skall bestå av stuva så stor, som tarvas, och två kamrar, samt att vid vart tingsställe skall vara fängelse, där missgärningsmän må i förvar hållas, ersatts med föreskrift, att tingshus skall upp-

Utskottet.

föras efter ortens sed av ändamålsenliga byggnadsämnen till den storlek och med de lokaler, häradsfängelse inberäknat, behovet i varje fall fordrar, och dels hava frågorna om bestämmande av platsen för tingshus, därest detsamma skall uppföras annorstädes än å vanlig tingsstad, samt fastställande av ritning och byggnadsbeskrivning, avseende nybyggnad eller till-, på- eller ombyggnad av tingshus eller till ombyggnad hänförlig ändring av sådan byggnad, överflyttats från Konungens befallningshavande till Kungl. Maj:t i statsrådet.

Därjämte har i lagförslaget med en mindre jämkning inryckts innehållet av lagen den 5 juni 1909 angående skyldighet att deltaga i kostnaden för byggnad och underhåll av tingshus och häradsfängelse. Jämkningsen består däri att, då i förslaget ordet tingshus omfattar även häradsfängelse, orden »och häradsfängelse» uteslutits.

Vad först angår frågan om tingshus storlek och inredning, finner utskottet det uppenbart, att de i 26 kapitlet 4 § byggningsbalken härutinnan givna bestämmelser äro föråldrade och ej vidare efter orden tillämpliga. Då, såsom riksdagen i sin ovannämnda skrivelse påpekat, dessa bestämmelser kunnat begagnas till att förhindra tillkomsten av fullt ändamålsenliga tingshus, måste en omarbetning av desamma anses av behovet påkallad. Utskottet, som ansluter sig till den av 1901 års riksdag uttalade, av departementschefen biträdda uppfattningen, att det ej kan vara lämpligt att i lag fastslå en viss, för alla tingshus gällande norm i fråga om storlek och utrymme, har intet att erinra mot det framlagda lagförslaget, i vad därigenom föreskrifterna om tingshus storlek och rumsindelning ersatts med mera tidsenliga stadganden.

Beträffande härefter den andra av de föreslagna avvikelserna från gällande rätt eller överflyttandet till Kungl. Maj:t av beslutanderätten i frågor om bestämmande av platsen för tingshus samt om godkännande av ritning och byggnadsbeskrivning för ny- eller ombyggnad av dylikt hus, anser utskottet, att starka skäl tala för ett sådant överflyttande. Vikten av att häradsrätternas sammanträden hållas på lämpliga orter och att de för sammanträdena erforderliga lokalerna anordnas på ett ändamålsenligt sätt, får sin alldeles särskilda betydelse i nuvarande tid, då man med tanke på en blivande rättegångsreform vid bestämmandet av platsen för nytt tingshus bör taga i betraktande, huruvida den ort, där tingshuset förlägges, även med en förändrad domstolsorganisation kan komma att bliva säte för domstol, och vid fastställandet av ritningar till dylikt hus har att tillse, att detsamma anordnas på sådant sätt, att det kan uppfylla de krav, som vid en reformerad processordning komma att ställas

på en domstolsbyggnad. Utskottet anser det därför riktigast att avgörandet i dessa frågor överlämnas till Kungl. Maj:t, som före besluts fattande givetvis torde komma att infordra vederbörandes, däribland även processkommissionens, yttrande.

Inom utskottet har anmärkts, att den föreslagna reformen i denna del kunde komma att verka onödigt betungande för de tingshusbyggnadsskyldiga. Det låte nämligen tänka sig, att dessa understundom av fruktan för att de uppgjorda ritningarna ej skulle godkännas, icke komme att anlita en i orten bosatt arkitekt utan i stället vända sig till någon välkänd arkitekt i huvudstaden, samt att, särskilt på grund av dennes mindre goda kännedom om de lokala förhållandena, byggnadsföretaget därigenom kunde komma att fördyras. I detta avseende vill utskottet emellertid erinra, att lagförslaget varken enligt sin ordalydelse eller sin syftning pålägger de tingshusbyggnadsskyldiga något tvång härutinnan; vederbörande hava full frihet att anlita den arkitekt, för vilken de hysa förtroende. Om något monopol för Stockholms-arkitekter på ifrågasvarande område kan således ej gärna bliva tal. Då de byggnadsskyldige väl i allmänhet torde förstå att bedöma vad deras eget intresse i dylika fall kräver, lärer dessutom faran för att byggnadsskyldigheten av nu anförda anledning skall bliva i högre grad betungande icke kunna tillerkännas någon avgörande betydelse.

Även om utskottet sålunda anser, att prövningen av ritning och byggnadsbeskrivning bör överlämnas till Kungl. Maj:t, då fråga är om ny- eller ombyggnad av tingshus, kan utskottet ej finna lämpligt, att vad sålunda stadgas skall gälla även om, förutom ombyggnad och därmed jämförlig genomgripande förändring av tingshus inredning, jämväl varje på- eller tillbyggnad av sådant hus. Det skulle givetvis för de tingshusbyggnadsskyldiga kunna bliva verkligt betungande, därest ritning och beskrivning till varje om än aldrig så oväsentlig på- eller tillbyggnad skulle underställas Kungl. Maj:ts prövning, varjämte Kungl. Maj:t för dylika fall skulle komma att besväras med tämligen betydelselösa ärenden. Utskottet anser därför, att endast vid sådan till- eller påbyggnad, som är att jämföras med ombyggnad, ritning och byggnadsbeskrivning böra föreläggas Kungl. Maj:t till godkännande. I överensstämmelse med denna uppfattning har utskottet föreslagit en ändring i lagen; och har i samband därmed företagit en mindre, redaktionell förändring i lagtexten i syfte, att under ett uttryck sammanföra mera omfattande till- och påbyggnad av tingshus samt genomgripande förändring av dylik byggnads inredning.

Slutligen vill utskottet erinra, att den nu föreslagna lagändringen torde nödvändiggöras, att i kungl. kungörelsen den 13 oktober 1921 angående fastställande av ritning till härads- eller stadsfängelse vidtages sådan ändring, att ärende om fastställande av ritning till häradshäkte, som uppföres i samband med tingshus, kommer att prövas omedelbart av Kungl. Maj:t.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande förslag ej kunnat av riksdagen i oförändrat skick godkännas, måtte för sin del antaga följande:

(Kungl. Maj:ts förslag).

(Utskottets förslag).

Lag

om ändrad lydelse av 26 kap. 4 § byggningsbalken.

Härigenom förordnas, att 26 kap. 4 § byggningsbalken skall erhålla följande ändrade lydelse:

Tingshus skall vart tingslag bygga å vanlig tingsstad eller å ort, Konungen bestämmer, sedan rätten däröver hörd är.

Tingshus uppföres efter ortens sed av ändamålsenliga byggnadsämnen till den storlek och med de lokaler, häradsfängelse inberäknat, behovet i varje fall fordrar.

Tingshus må ej uppföras, innan ritning och byggnadsbeskrivning därtill blivit av Konungen fastställda. Vad nu sagts om nybyggnad gälle ock om till-, på- och ombyggnad av tingshus så ock om andra förändringar i avseende å sådan byggnads inredning av den genomgripande beskaffenhet, att de kunna anses jämförliga med ombyggnad.

Härigenom förordnas, att 26 kap. 4 § byggningsbalken skall erhålla följande ändrade lydelse:

Tingshus skall vart tingslag bygga å vanlig tingsstad eller å ort, Konungen bestämmer, sedan rätten däröver hörd är.

Tingshus uppföres efter ortens sed av ändamålsenliga byggnadsämnen till den storlek och med de lokaler, häradsfängelse inberäknat, behovet i varje fall fordrar.

Tingshus må ej uppföras, innan ritning och byggnadsbeskrivning därtill blivit av Konungen fastställda. Vad nu sagts om nybyggnad gälle ock om *ombyggnad av tingshus så ock om annan med ombyggnad jämförlig förändring av sådan byggnad.*

Tingshus skall av tingslaget underhållas.

I kostnaden för uppförande och

(Kungl. Maj:ts förslag).

(Utskottets förslag).

Tingshus skall av tingslaget underhållas.

I kostnaden för uppförande och underhåll av tingshus skola alla de, vilka inom tingslaget erlægga kommunalutskylder, deltaga efter de grunder, som för sådana utskylders utgörande i allmänhet äro stadgade.

underhåll av tingshus skola alla de, vilka inom tingslaget erlægga kommunalutskylder, deltaga efter de grunder, som för sådana utskylders utgörande i allmänhet äro stadgade.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1922, då lagen den 5 juni 1909 (nr 55) angående skyldighet att deltaga i kostnaden för byggnad och underhåll av tingshus och häradsfångelse skall upphöra att gälla.

Ärende angående ort för tingshus eller fastställande av ritning och byggnadsbeskrivning, avseende nybyggnad eller i lagen omförmäld ändring av tingshus, som vid lagens ikraftträdande är beroende på Konungens befallningshavandes prövning, skall för avgörande överlämnas till Konungen.

Stockholm den 25 april 1922.

På första lagutskottets vägnar:

JAKOB PETTERSSON.

Vid detta ärendes behandling hava närvarit: herrar *Pettersson* i Södertälje, *Hederstierna*, *Jacob Larsson* *, *Rogberg*, *Klejbeck*, *Edw. Larson* *, *K. G. Westman*, *Leander*, *Julin*, *Lindqvist* i Halmstad, *Pettersson* i Bjälbo, *af Ekenstam*, *Leo*, *Söderberg*, *Johanson* i Huskvarna och *Lindgren* i Dingelvik *.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer:

1:o) av herrar *Rogberg*, *K. G. Westman*, *Edw. Larson*, *Pettersson* i Bjälbo, *af Ekenstam*, *Johanson* i Huskvarna och *Lindgren* i Dingelvik, vilka ansett, att utskottet bort hemställa,

att förevarande proposition icke måtte av riksdagen bifallas.

Till stöd för berörda yrkande hava nämnda reservanter anfört:

»I fråga om byggande av tingshus råder för närvarande decentralisation, i det att skyldigheten jämte kostnaderna åligga dem, som inom tingslaget erlägga kommunalutskylder och prövningen av hithörande frågor handhaves av vederbörande länsstyrelser. Över länsstyrelsens beslut åter kunna besvär anföras i regeringsrätten. Det av utskottet tillstyrkta lagförslaget avser att i stället införa centralisation i så måtto, att Kungl. Maj:t i statsrådet skulle i första instans fatta beslut rörande platsen för tingshus samt rörande fastställande av ritning och byggnadsbeskrivning till sådan byggnad, medan själva beslutanderätten i fråga om byggnadens uppförande eller förändring fortfarande skulle ankomma på samma myndighet som förut. Att Kungl. Maj:t i statsrådet betungas med att fatta beslut i första instans i här ovan angivna hänseenden är dock mindre lämpligt såväl från principiell som från praktisk synpunkt. Den föreslagna ändringen torde ock verka tyngande för de tingshusbyggnads-skyldige samt särskilt föreskriften om ritningar och byggnadsbeskrivningar medföra, att vidkommande dem ett avgörande inflytande kommer att tilläggas byggnadsstyrelsen. Då vidare lagförslagets i propositionen angivna huvudsyfte att särskilt med hänsyn till den väntade nya rättegångsordningen förebygga uppförandet av tingshus, vilka skulle finnas icke välbelägna eller lämpliga, tydligen kan vinnas på ett enklare sätt genom en Kungl. Maj:ts skrivelse till länsstyrelserna, varigenom dessa anmodas att samråda med processkommissionen, innan de fatta beslut i ärenden av här ifrågavarande beskaffenhet, hava reservanterna eftersträvat att inom utskottet få ett förslag, som låtit den befogenhet, vilken tänkts skola överflyttas på Konungen, kvarstå hos ortsmyndigheterna. Som det emellertid kan vara förenat med vissa vanskligheter att åstadkomma bestämd lagtext och det är förmånligare att sådan granskas av lagrådet före riksdagens beslut, så hava reservanterna avstått från att framlägga förslag till ändring av lagrummet. Reservanterna, vilka följaktligen kommit till avslagsyrkande, hava ansett, att våda av ett uppskov med lagändring i ämnet ej vore att befara och det så mycket snarare som, såvitt reservanterna hava sig bekant, under de tjuguet år, som gått från dagen för riksdagsskrivelsen i frågan, inga nämnvärda olägenheter av decentralisationen på området uppkommit.»

2:o) av herr *Leander*.